

קדשים שקדם מום קבוע להק' ונפ' ח' בבכורה במתנות ויוצאים ליגזז וליעבד
קדשים שהיה להם מום קבוע והקדישם להמכר ולהביא מדמיהם קרבן למזבח, וילדו לאחר פדיונם חייבים בבכורה, ובזרוע לחיים וקיבה כחולין גמורים. ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד, אחרי פדיונם משום שלא חלה עליהם קדושה חמורה. ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן, והשוחטן בחוץ אפילו קודם פדיון, פטור¹⁴⁰. ואין עושין תמורה, ואם מתו קודם פדיונם, יפדו להאכילם לכלבים¹⁴¹. חוץ מן הבכור ומן המעשר, שקדושה חמורה חלה עליהם אפילו במומם¹⁴².

וכל שקדם הקדשן את מומן, או מום עובר להקדשן¹⁴³, ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע, ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות. ואינן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד. ולדן וחלבן אסור¹⁴⁴ לאחר פדיונן, והשוחטן בחוץ חייב¹⁴⁵, ועושין תמורה, ואם מתו יקברו¹⁴⁶.

גמרא

מבארת הגמרא, הטעם שכל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבים בבכורה ובמתנות, הוא מפני שנפדו. אבל אם לא נפדו, פטורים מן הבכורה ומן המתנות, מפני שהתנא סובר שקדושת דמים נדחת ופטורה מן הבכורה ומן המתנות כקדושת הגוף.

למדנו במשנה, שיוצאים לחולין ומותרים בגיזה ועבודה. ואומרת הגמרא שזה כשנפדו, אבל אם לא נפדו אסורים בגיזה ועבודה. ולכאורה יש מכאן סיוע לרבי

גזרו בקדושת דמים למזבח

140 אפי' אם הוא מום קל כגון דוקין שבעין שבקדשים השוחטן בחוץ חייב כאן פטור משום שלא חלה עליהן מתחילה קדושה כל כך. רש"י.

141 שאין קדושתם חמורה, וקמ"ל שהם גרועים משאר קדשים שאין נפדים אלא חיים שיוכלו לעמוד בפני הכהן בשעת הערכתם. רש"י.

142 בכור רחם מקדשו ובמעשר כתוב לא יבקר בין טוב לרע בין תם בין בעל מום קדוש. רש"י.

143 מום עובר כמי שאינו וחלה עליהן קדושה.

144 כשנתעברו קודם פדיונן וילדו לאחר פדיונן.

145 בדוקין שבעין ואליבא דר"ע שא' שאם עלו לא ידרו. רש"י.

146 ואין נפדים שצ' העמדה והערכה. רש"י.

אלעזר שאמר שקדשי בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה. דוחה הגמרא, שאין ראייה מהמשנה לדברי רבי אלעזר, מפני שחכמים גזרו איסור גיזה ועבודה בקדושת דמים למזבח מפני שעלולים להחליף אותה בקדושת הגוף למזבח. אבל לא בקדשי בדק הבית.

ר"א א' הקדיש זכר לדמיו קדוש הגמרא שואלת, אם המשנה מדברת כשהתעברו וילדו לאחר פדיונן, פשוט שהם חולין? אלא שהתעברו לפני פדיונן, ונולדו לאחר פדיונן. אבל הולדות שנולדו לפני פדיונן אסורים בהנאה בלא פדיה, ואינם קרבים מפני שהם באים מכח קדושה דחוויה, שאמם לא הוקדשה למזבח. שואלת הגמרא, האם אותם וולדות שנולדו לפני פדיונן נפדים תמימים או לא? ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו שהמתפס בעלי מומים קבועים למזבח וילדו ימכרו, בלא מום. שאין קדושה חלה עליהן, שהטפל, הולד שבא מכח האם שהיא בעלת מום, לא יהיה חמור מן העיקר, האם. וממה ששנינו שהטעם הוא שלא יהיה הטפל חמור מן העיקר, אפשר לדייק שאם הקדיש זכר לדמיו, שימכרנו ויביא בדמיו עולה הוא עצמו קדוש קדושת הגוף, ויקרב עולה¹⁴⁷. ומכאן יש סיוע לדברי ר"א, שאמר שאם הקדיש זכר לדמים, קדוש קדושת הגוף.

ר"א שנה והשוחטן בחוץ חייב בשוחט בבמת יחד אלעזר שנה והשוחטן בחוץ חייב¹⁴⁸, והוא מעמיד את המשנה בשוחטו בבמת יחיד, בשעת היתר הבמות. כמו שאמר רבי אלעזר, לומדים שהזבח בהמה בעלת מום בבמת יחיד¹⁴⁹ בשעת היתר הבמות עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תִזְבַּח לה' אלקיך שֹׁר וְשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם". אם אינו ענין לבמה גדולה, נוב וגבעון שהן של צבור שלומדים שאסור להקריב בהם בעל מום מהכתוב: "עֲנֹת או שְׂבוֹר וכו' לֹא תִקְרִיבוּ אֵלָהּ לַה' תִּנְהוּ עֲנִין לַבַּמֶּת יָחִיד".

שואלת הגמרא, מדוע לא נאמר שהכתוב מדבר בבמה גדולה, ואם אינו ענין לקדשים אסור להקריב בכור בע"מ וכי יהיה בו מום ולומדים מעשר בגז"ש העברה

147 נקט זכר שראוי לעולה משום שרובם מביאים קרבן עולה ועיין תוס'..רש"י.

148 השוחט בחוץ חייב לא כרת אלא מלקות. רש"י.

149 שכל אחד ואחד בונה במה לעצמו כגון במת מנוח וגדעון ושמואל.

תנהו ענין לבכור. והיינו אומרים שמותר להקריבו בעל מום, מפני שהוא קדוש כשהוא בעל מום, להאסר בגיזה ועבודה? עונה הגמרא, שכתוב במפורש שאסור להקריב בכור בעל מום: "וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם פֶּסֶחַ אוֹ עֹר כָּל מוּם כֶּעָלָה לֹא תִזְבְּחוּ". שואלת הגמרא, מדוע לא נאמר אם אינו ענין לקדשים תנהו ענין למעשר. והיינו אומרים שמעשר שלומדים מהכתוב "הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה' לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרָע" שהוא קדוש במומו ויקרב במומו? עונה הגמרא, שלומדים שלא מקריבים מעשר בעל מום בגזירה שווה העברה העברה מבכור¹⁵⁰. שואלת הגמרא, מדוע לא נאמר אם אינו ענין לקדשים תנהו ענין לתמורת קדשים. והיינו אומרים הואיל ולומדים מהכתוב "לֹא יִחַלְפֶנּוּ וְלֹא יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוֹב" שתמורה קדושה כשהיא בעלת מום, גם קריבה כשהיא בעלת מום? עונה הגמרא, שהכתוב: "וְיִהְיֶה הוּא וְתַמּוּכָתּוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ" מקיש את תמורתו לו, ואסור להקריב תמורה בעלת מום.

והקשה רבי זירא מדוע לא נאמר אם אינו ענין לקדשים תנהו ענין לולדות קדשים, בעלי מום שנוולדו מקדשים תמימים. הואיל והם קדושים כשהם בעלי מומין אגב אמן, יקרבו בעלי מומים והכתוב בא ללמד שאינם קרבים בעלי מום? ואמר רבא, התנא דבי רבי ישמעאל אומר שלומדים את הדבר ממקום אחר. "כֹּהֵן קֹדֶשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּהּ וְנִדְרֶיהָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֵל הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ה'". "כֹּהֵן קֹדֶשֶׁת" אלו התמורות, "אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּהּ" אלו הולדות, ו"נִדְרֶיהָ" הקישן הכתוב לנדר. כמו שאינו מקריב נדר בעל מום כך אינו מקריב את אלו בעל מום. והכתוב "לֹא תִזְבַּח לַה' אֶלְקִיד שׁוֹר נֶשֶׁה אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם" בא לאסור להקריב כל מום בבמת יחיד.

למדנו במשנה, שאם הקדיש בעלי מומים טוב ברע או רע בטוב רע מעיקרו אינו עושה תמורה. ואומרת הגמרא שנלמד מהכתוב "לֹא יִחַלְפֶנּוּ וְלֹא יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוֹב". אם התורה אומרת שאסור להמיר רע בטוב, בהמת קדשים בעלת מום בבהמה תמימה. מדוע התורה צריכה לומר שלא ממירים טוב ברע, בהמת

150 אפ' לומר שלומדים תחת תחת מקדשים ולפי שהמעשר ובכור שוים בכמה עניינים נקטו. תוס'

קדשים תמימה בבעלת מום¹⁵¹?! אלא התורה אומרת שטוב מעיקרו עושה תמורה, רע מעיקרו אין עושה תמורה. קרבן שנתפס בקדושה כשהוא תמים עושה תמורה אפילו כשנעשה בעל מום. אבל קרבן שהוא רע מעיקרו, שהוקדש בעל מום, אינו עושה תמורה.

רש"א ק' בה"ב אם מתו יפדו ומו' שהמשנה היא דברי רבי שמעון שאמר שקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה, וקדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה. שנינו במשנה במסכת תמורה רבי שמעון אומר קדשי בדק הבית, אם מתו יפדו. ומודה רבי שמעון בבעל מום מעיקרו שנפדה. מפני שהכתוב "אתה" בא למעט בעל מום מעיקרו^{152 153}. אבל חכמים אומרים שאם מתו יקברו.

והתנא דבי לוי ש' הכל היו בכלל העמדה והערכה והתנא דבי לוי ש' הכל היו בכלל העמדה והערכה שנה בברייתא במשנתו אפילו חיה אפילו עוף. ושואלת הגמרא הרי כתוב "אתה"! ואומרת הגמרא שלתנא דבי לוי קשה מהכתוב "אתה". ושואלת הגמרא האם לחכמים שחולקים על רבי שמעון אם מתו יפדו¹⁵⁴, אם כך רב היה צריך לומר שהמשנה היא דברי רבי שמעון ומחלוקתו? ואומרת הגמרא, שרב סבר כרבי שמעון בן לקיש, שאמר שלחכמים קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה, וקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה. ואי אפשר להעמיד את הסיפא שנאמר בה ואם מתו יקברו כחכמים¹⁵⁵.

שואלת הגמרא, מניין שהמשנה אומרת שאם מתו יקברו משום שקדשי מזבח הם בכלל העמדה והערכה! אולי אם מתו יקברו מפני שאין פודים את הקדשים להאכילם לכלבים? ואומרת הגמרא שאם כן המשנה היתה צריכה

151 ואם תאמר אולי הכ' נצרך משום סופו והיה הוא ותמורתו יהיה קודש. וי"ל שהיה אפ' לכתוב ואם המר ימיר טוב ברע או רע בטוב.

152 לר"ש ממעטים כל קדשי בדק הבית בסוף תמורה (דף לג.) ממקום אחר.

153 תוס' שואלים למה שאומרים במסקנה שסבר כר' יוחנן שלחכמים אחד זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה קשה למי ר"ש מודה. תוס'.

154 שמודים בבעל מום מעיקרא. רש"י.

155 בסוף תמורה (שם) משמע כן ממה שא' רב גידל אמר רב מאי טעמא דר' שמעון בן לקיש.



לומר שאם נעשו טריפה יקברו. או שנאמר שרב סבר כרבי יוחנן שאמר
שלחכמים קדשי מזבח וקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה, ויש
לשנות זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו, חכמים.

